

A Fővárosi Ítéltábla a Madari Ügyvédi Iroda (cím1; ügyintéző: dr. Madari Tibor ügyvéd) által képviselt felperes1 (cím2) felperesnek a Szabó Ügyvédi Iroda (cím3; ügyintéző: dr. Szabó Tamás ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím4) alperes ellen szerződés létre nem jöttének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2022. július 1-jén kelt 36.G.41.251/2021/30. számú ítélete ellen az alperes által 31. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a peres felek között 2008. január 24-én szám1 számon létrejött lakásvásárlási kölcsönszerződést a szerződés megkötésének időpontjára visszaható hatállyal azzal a tartalommal nyilvánítja érvényessé, hogy a szerződéskötéskori 161,85 (százhatvanegy egész nyolcvanöt) forint/svájci frank árfolyamhoz képest a felperesre kedvezőtlen árfolyamkockázat felső határát 194,22 (százkilencvennégy egész huszonkét) forint/svájci frankban állapítja meg; és megállapítja, hogy a felperes kölcsönszerződésből eredő tartozása 2022. január 24-én 7.865.450 (hétmillió-nyolcszázhatvanötezer-négyszázötven) forint tőketartozás, amelyet a felperes 2033. január 24-ig egyenlő részletekben jogosult megfizetni az alperesnek;

egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét – az elsőfokú perköltség viselésére vonatkozó rendelkezés tekintetében – helybenhagyja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás, a bíróság korábbi eljárása

[1] A felperes mint adós és az alperes mint hitelező között 2008. január 24-én szám1 számon kölcsönszerződés jött létre. A kölcsönszerződésben a szerződő felek azt rögzítették, hogy a felperesnek a szerződésben megjelölt ingatlan megvásárlásához 81.550,72 svájci frank összegű kölcsönre van szüksége 300 hónap futamidőre. A kölcsönszerződés II.a) pontja szerint a kölcsön összege 81.550,72 svájci frank, a szerződésben alkalmazott deviza átváltási árfolyam 159,41 forint/svájci frank volt, amelynek alapján a kölcsön összege 13.000.000 forint volt. A kölcsön folyósításának időpontja – a szerződéskötés napjával egyezően – 2008. január 24., a törlesztés kezdő időpontja 2008. február 24., a havi törlesztőrészletek száma 300,

a kölcsön futamideje 300 hónap, a kölcsön lejáráta 2033. január 24. volt. A kölcsönszerződés II.b) pontja szerint a havi törlesztőrészlet összege 430 svájci frank, 164,09 forint/svájci frank átváltási árfolyam alapján a havi törlesztőrészlet összege 70.559 forint; a havi törlesztőrészlet és a kezelési költség együttes összege 470,78 svájci frank, 164,09 forint/svájci frank átváltási árfolyam alapján a havonta fizetendő teljes összeg 78.024 forint volt. A kölcsönszerződés II.b) pontja tartalmazta a kölcsön kamatlábát (3,99%), a kezelési költség mértékét (havi 0,050%, évi 0,6%), a törlesztési konverziós díj mértékét (1,00%) és a teljes hiteldíj mutató (THM) mértékét (évi 6,79%). A kölcsönszerződés I.4. pontja szerint a felperes a kölcsönszerződés aláírásával kötelezettséget vállalt arra, hogy a kölcsönt és járulékait az alperes részére forint pénznemben visszafizeti. A felperes kijelentette, hogy tudomással bír arról, hogy függetlenül a kölcsön forint pénznemben történő visszafizetésének módjától, az alperes svájci frank pénznemben tartja nyilván a kölcsönszerződésből eredő tartozását. A kölcsönszerződés III.1. pontja szerint a felek 6 hónapos kamatperiódusban állapodtak meg, amely a kölcsönszerződés értelmében az az időszak, amely alatt a kölcsönre megállapított ügyleti kamat, kezelési költség és konverziós díj mértéke változatlan. Az első kamatperiódus kezdő időpontja a kölcsön folyósításának napja volt. A kölcsönszerződés III.2. pontja szerint az alperes a kölcsön összege után a kölcsönszerződés II. pontjában megállapított változtatható mértékű ügyleti kamatot számított fel. A kölcsönszerződés IV.1. pontja szerint az alperes a kölcsönt a szerződés megkötésének napján egy összegben folyósította. Az V.1. pontban foglaltak szerint a felperes a kölcsönt a kölcsönszerződés II. pontjában meghatározott összegű, forintban kifejezett havi részletekben volt köteles az alperesnek visszafizetni. A havi törlesztőrészlet tartalmazta az esedékes időarányos ügyleti kamatot is. A kölcsönszerződés V.2. pontja tartalmazta, hogy a havi törlesztőrészlet a kezelési költséggel és a konverziós díjjal együtt forint pénznemben havonta visszatérően mikor esedékes. A kölcsönszerződés V.4. pontja tartalmazta azt, hogy az alperes a törlesztést során a havi törlesztőrészlet és a kezelési költség forintban kifejezett összegét milyen módon és milyen árfolyamon számítja át svájci frankra. Eszerint az alperes a havi törlesztőrészlet esedékességének a napján a lakossági ügyfelekre érvényes, a havi törlesztőrészlet esedékességét két banki munkanappal megelőzően az esedékesség napjára az általa meghatározott forint/svájci frank deviza eladási árfolyam alapján a havi törlesztőrészlet és kezelési költség forintban kifejezett összegét svájci frankra váltja át. Az alperes a havi törlesztőrészlet svájci frank összege, és a jelen kölcsönszerződés II. pontjában, valamint a V.5. pont alapján az értesítő levélben svájci frank pénznemben rögzített havi törlesztőrészlet összege közötti különbözetet a forint/svájci frank árfolyam változásának megfelelően a felperesnek az alperessel szemben fennálló tőketartozása terhére, vagy javára számolja el. Az alperes a kölcsönszerződésben rögzített hátrányos jogkövetkezményeket a felperes havi törlesztőrészlet fizetési kötelezettségének nem teljesítése esetére nem alkalmazza, amennyiben a kölcsönszerződés II. pontjában, valamint az V.5. pont alapján az értesítő levélben svájci frank pénznemben rögzített havi törlesztőrészlet összege az adott havi törlesztés esedékességének időpontjában meghaladja a kölcsönszerződés II. pontjában, valamint az V.5. pont alapján az értesítő levélben adott kamatperiódusra megállapított forint pénznemű havi törlesztőrészlet összegének a lakossági ügyfelekre érvényes forint/svájci frank deviza eladási árfolyam alapján számított, svájci frankban kifejezett összegét. A kölcsönszerződés V.5. pontja rendelkezett arról, hogy az alperes a kamatperiódus leteltét követően milyen módon (értesítő levélben) értesíti a felperest az adott kamatperiódusra érvényes ügyleti kamat alapján számított, forintban és svájci frankban kifejezett havi törlesztőrészlet, kezelési költség és konverziós díj összegéről. Az V.5. pont szerint figyelemmel az V.4. pontra, valamint a forint/svájci frank időközi árfolyam változására, a kamatperiódus leteltét követő 15 napon belül az alperes értesítő levelet küld postai úton a felperes részére, amelyben rögzíti az adott kamatperiódusra érvényes ügyleti kamat alapján számított, forintban és svájci frankban kifejezett havi törlesztőrészlet, kezelési

költség, konverziós díj összegét, és az értesítő levélben rögzíti az adott kamatperiódusra érvényes forint/svájci frank deviza eladási árfolyamot is. Ezen árfolyam a megelőző kamatperiódusban utoljára esedékes havi törlesztőrészlet esedékességét kettő banki munkanappal megelőzően az esedékesség napjára az alperes bank által meghatározott forint/svájci frank deviza eladási árfolyam. A felperes tudomásul vette, hogy a kölcsön utolsó kamatperiódusára érvényes forint/svájci frank deviza eladási árfolyamot az alperes jogosult az előzőekben megállapított árfolyamtól eltérően meghatározni. A felperes és az alperes megállapodtak abban, hogy az értesítő levelet a kölcsönszerződés módosításának tekintik. A VIII.6. pont tartalmazta a felperesnek a szerződés árfolyamkockázatával kapcsolatos, az alperestől e tárgyban kapott tájékoztatásra vonatkozó nyilatkozatát (kockázatfeltáró nyilatkozat).

[2] A kölcsönszerződés alapján az alperes 13.000.000 forintnak megfelelő svájci frank kölcsönt folyósított a felperesnek. 13.000.000 forint a kölcsönszerződés IIa) pontjában meghatározott 159,41 forint/svájci frank vételi árfolyamon átszámítva 81.550,72 svájci franknak, a folyósítás napján, 2008. január 24-én (ami azonos a szerződéskötés napjával) irányadó, a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) által közzétett 161,85 forint/svájci frank középárfolyamon átszámítva 80.321,29 svájci franknak felelt meg. A felperes a kölcsön törlesztését megkezdte.

[3] Az alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) alapján készített elszámolásában tájékoztatta a felperest, hogy az elszámolása szerint 2015. március 27-ig általa tisztességtelenül felszámított összeg 7.718,70 svájci frank. Ezen összeg felperes javára történő elszámolásával az alperes kiegyenlítettnek tekintette a felperesnek a kölcsönszerződésből eredő, az elszámolás előtt lejárt és az esedékes tartozását (159.551,05 forintot) és az elszámolás előtt nem esedékes 19.731.608,64 forint nyilvántartott tőketartozásból 1.844.211,65 forintot. Az elszámolás eredményeként azt állapította meg, hogy a felperes tőketartozása az elszámolást és a forintosítást követően 2015. március 27-én 256,47 forint/svájci frank árfolyam alapulvételével 17.887.396,99 forint. A felperes az elszámolást nem vitatta.

[4] A felperes a keresetében elsődlegesen annak a megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés nem jött létre. Másodlagosan a kölcsönszerződés egyes feltételeinek – az I.1. pontból „81.550,72 CHF”-et tartalmazó feltétel; az I.4. pontban foglalt feltétel teljes szövege; a II.a) pontból „A kölcsön összege: 81.550,72 CHF”-et tartalmazó feltétel, a II.b) pontból a „Havi törlesztőrészlet összege: 430 CHF, Deviza átváltás árfolyama: 164,09 forint/CHF, Havi kezelési költség összege: 40,78 CHF, Havi kezelési költség összege: 6.692 forint, Havi törlesztőrészlet és kezelési költség együttes összege: 470,78 CHF, Havonta fizetendő teljes összeg: 78.024 Ft, Kezelési költség mértéke havi: 0,050%, Kezelési költség mértéke évi: 0,600%” szövegű feltétel, továbbá az V.4., az V.5., az V.11., a VII.2., a VIII.6., a IX.1. és a IX.2. pontokban foglalt feltételek – érvénytelenségét kérte megállapítani. Keresetével azt is kérte, hogy abban az esetben, ha a szerződés részleges érvénytelensége folytán a szerződés nem teljesíthető, akkor a bíróság állapítsa meg a szerződés teljes

érvénytelenségét és nyilvánítása érvényessé a szerződést. Harmadlagos keresetével a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjában foglaltak alapján a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte. A szerződés érvényessé nyilvánítását a másodlagos és a harmadlagos keresetével annak megállapításával kérte, hogy az elszámolás határnapjával elsődlegesen 6.976.844 forinttal, másodlagosan 8.844.515 forinttal tartozik az alperes részére. Kérte annak engedélyezését, hogy ezt az összeget 2033. január 24-ig havi egyenlő törlesztőrészekben, évi 3,99%-os kamattal terhelten teljesíthesse. Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[5] A Fővárosi Törvényszék a 2021. március 19-én kelt 36.G.42.033/2019/36. számú ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 669.670 forint perköltséget. Úgy rendelkezett, hogy a meg nem fizetett 618.633 forint elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli.

[6] A Fővárosi Ítéltábla a 2021. június 30-án kelt 20.Gf.40.142/2021/7-II. számú közbenső ítéletével a Fővárosi Törvényszék 2021. március 19-én kelt 36.G.42.033/2019/36. számú ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a peres felek között 2008. január 24-én létrejött lakásvásárlási kölcsönszerződés érvénytelen. Megállapította, hogy a másodfokú eljárásban a felperesnek 200.000 forint, az alperesnek 150.000 forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló költsége merült fel, a le nem rótt fellebbezési illeték összege 707.561 forint. A jogerős közbenső ítélet indokolása szerint az árfolyamkockázatot az adósra hárító szerződéses rendelkezés tisztességtelen, ami a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: 2/2014. számú PJE határozat) I. pontjában kifejtettekre is figyelemmel a teljes szerződés semmisségét eredményezi a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 239. § (2) bekezdése alapján, mert a főszolgáltatást meghatározó rendelkezés hiányában a szerződés nem teljesíthető. Rögzítette, hogy az érvénytelenség jogkövetkezménye, a lehetséges elszámolás módszere és számszaki eredménye a felek között vitás, és az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja folytán ebben a körben bizonyítást nem folytatott le. Kifejtette, hogy a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása során a bíróság jogalakítása folytán nem maradhat tisztességtelen feltétel a szerződésben, ezért a felperes fellebbezési kérelme alapján a felperes által megjelölt további feltételek tisztességtelenségét és a további érvénytelenségi okokat is vizsgálta, azonban e tekintetben egyetértett az elsőfokú bíróságnak a keresetet elutasító érdemi döntésével. Egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a következtetésével is, hogy a kölcsönszerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdésének a), b) és e) pontjai alapján nem érvénytelen. A folytatódó eljárásra előírta az elsőfokú bíróságnak, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményei körében az eset összes körülményére figyelemmel eldöntse, hogy az ítélezési gyakorlatban kialakult módszerek közül melyik megoldás alkalmazható, és ennek megfelelően elvégezze a felek közötti elszámolást.

A felperes keresete

[7] A folytatódó eljárásban a felperes a keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a tartozása az alperessel szemben 3.351.631 forint, és kérte, hogy a bíróság tegye lehetővé azt, hogy 193 hónapon keresztül történjen a törlesztés, amely esetben a havi törlesztőrészlet összege 17.366 forint. Másodlagosan a kölcsönszerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását kérte azzal a tartalommal, hogy a forint/svájci frank árfolyamváltozásának rá hátrányos következménye őt nem terheli, az ügyleti kamat mértéke az első kamatperiódusban 4,39%, majd az ezt követő kamatperiódusokban a 2014. évi LXXVII. törvény 7. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti kamatperiódusokban alkalmazandó kamatmérték. Ennek eredményeként annak megállapítását kérte, hogy a tartozása az alperessel szemben 3.351.631 forint, és kérte, hogy a bíróság tegye lehetővé azt, hogy 193 hónapon keresztül történjen a törlesztés, amely esetben a havi törlesztőrészlet összege 23.538 forint.

[8] Kifejtette, hogy az elsődleges keresetét annak figyelembevételével terjesztette elő, hogy az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) joggyakorlata értelmében a tisztességtelen általános szerződési feltétel kiesik a szerződésből, azt nem lehet semmilyen más feltétellel helyettesíteni. Erre tekintettel elsődleges keresetében egy jogalap nélküli gazdagodás visszatérítéséhez hasonló elszámolást terjesztett elő abból kiindulva, hogy sem árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség, sem ügyleti kamatfizetési kötelezettség nem terheli. Álláspontja szerint az ügyleti kamat nélküli elszámolás alkalmas annak a célnak az elérésére, hogy a pénzügyi szolgáltatót visszatartsa a tisztességtelen általános szerződési feltételek alkalmazásától a fogyasztókkal szemben. A másodlagos keresetében figyelembe vette az alperes 2015. április 24-én kelt elszámoló levelében rögzített 4,39% mértékű kamatot és a 2014. évi LXXVII. törvény 7. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti kamatperiódusokat, ezért a másodlagos keresetében magasabb a havi törlesztőrészletek összege, de árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség ez esetben sem terheli.

[9] Az alperes által a 36.G.41.251/2021/17. számú és a 36.G.41.251/2021/25. számú beadványokban megjelölt és 0%-os mértékű árfolyamkockázat viseléssel kiszámolt tartozás összegét, továbbá a 2008. január 24-én irányadó forint/svájci frank MNB középárfolyamhoz képest 10%-s, 20%-os és 30%-os mértékű árfolyamkockázat-viselés alapulvételével kiszámított tartozása összegét számszakilag elfogadta, az alperes számítását számszakilag nem vitatta. 193 havi törlesztőrészlet biztosítását arra tekintettel kérte, hogy a kölcsön futamideje 2033-ban jár le.

[10] Kiemelte, hogy a bíróságok konzultációs testületeinek állásfoglalásai nem minősülnek jogszabálynak, ezek megítélésével kapcsolatban hivatkozott az EUB C-472/20. számú ügyben hozott ítéletére. Álláspontja szerint a BUBOR + kamatfelár mértékű ügyleti kamat legfeljebb akkor alkalmazható, ha az adós 0%-os mértékű árfolyamkockázatot visel. Elfogadhatatlan az, hogy ha az érvényessé nyilvánítás során a bíróság megosztja a kockázatot a felek között, akkor emellett BUBOR + kamatfelárnak megfelelő ügyleti kamatot is fizessen.

Az alperes ellenkérelme

[11] Az alperes ellenkérelmében vitatta a felperes keresete alapjául előterjesztett elszámolást. Hangsúlyozta, hogy a DH törvények szerint az érvénytelenség jogkövetkezményeként vagy a szerződés érvényessé nyilvánítását, vagy annak hatályossá nyilvánítást lehet kérni a bíróságtól. Álláspontja szerint az EUB C-472/20. számú ítéletéből is az következik, hogy az szerződés érvénytelensége esetén a tényleges egyensúly megteremtésére kell törekednie a bíróságnak. Ezzel nem egyeztethető össze olyan megoldás, amelynek eredményeként az adós teljes mértékben mentesül az árfolyamkülönbözet viselése alól, és emellett csupán az eredetileg kikötött ügyleti kamatnak megfelelő kamatot kell fizetnie. Méginkább igaz ez arra az esetre, ha az adós még ügyleti kamatot sem szeretne fizetni, mert ebben az esetben végképp felborul a felek közötti egyensúly. Álláspontja szerint az adott ügyben a bíróságnak a szerződést azzal a tartalommal kell érvényessé nyilvánítania, hogy a felperes 20%-os vagy 30%-os mértékű árfolyamkockázatot visel, és emellett a 2014. évi LXXVII. törvény szerinti kamatfelár is terheli. Érvelése szerint a 2014. évi LXXVII. törvény alkalmazása kötelező a bíróságra abban az értelemben, hogy a jogalkotó előírta, hogy 2015. február 1-jétől hogyan kell számolni az ügyleti kamatot. Abban az esetben, ha a felperes egyáltalán nem köteles a rá nézve hátrányos árfolyamkockázat következményének a viselésére a bíróság által érvényessé nyilvánított szerződés alapján, akkor a BUBOR + kamatfelárnak megfelelő ügyleti kamat alkalmazásával kell érvényessé nyilvánítani a szerződést. 193 havi fizetés biztosítását arra az esetre nem ellenezte, ha a felperes 193 hónap után fizet kamatot.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[12] Fővárosi Törvényszék a 2022. július 1-jén kelt 36.G.41.251/2021/30. számú ítéletével a felek által 2008. január 24. napján számla számon megkötött lakásvásárlási kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította úgy, hogy a felperes tartozása 3.351.631 forint, az ügyleti kamat mértéke az első kamatperiódusban 4,39%, majd az ezt követő kamatperiódusokban a 2014. évi LXXVII. törvény 7. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti kamatperiódusokban alkalmazandó kamatmérték, továbbá a felperes jogosult a szerződésben meghatározott, még hátralévő 193 havi részletben kiegyenlíteni a fennálló tartozását. Úgy rendelkezett, hogy az alperes köteles külön felhívásra 309.317 forint kereseti illetéket és 353.780 forint fellebbezési illetéket az államnak megfizetni, míg az állam visel 309.316 forint kereseti illetéket és 353.781 forint fellebbezési illetéket.

[13] Ítéletének indokolásában utalt az rPtk. 237. § (1) és (2) bekezdésben foglaltakra, és a Fővárosi Ítéltábla 20.Gf.40.142/2021/7-II. számú közbenső ítéletében foglalt, a folytatódó eljárásra adott iránymutatásra. Kifejtette, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének meghatározásakor az EUB C-269/19. számú ítélete 29-31. pontjaiban foglalt iránymutatást vette figyelembe. Eszerint a tisztességtelen szerződési feltételek bíróság általi módosításának főszabálya szerint nincs helye, mert fogyasztói szerződésben a tisztességtelen feltétel figyelmen kívül hagyása éri el azt a visszatartó erőt, amely megakadályozza, hogy a szolgáltatók ismételten alkalmazni kívánják a támadott feltételeket. A hivatkozott ítélet 32. pontjában foglaltakra utalva kifejtette, hogy az adott ügyben nem lehet a nemzeti jog valamely rendelkezésével pótolni a tisztességtelen szerződéses feltételt, mert az rPtk. nem tartalmaz olyan kiegészítő rendelkezést, amellyel helyettesíteni lehetne a tisztességtelen feltételt. Ezen túlmenően nem áll fenn az a körülmény sem, hogy a szerződés teljes érvénytelenségének a megállapítása nehéz helyzetbe hozhatná a felperest azáltal, hogy a

tartozást egy összegben kellene megfizetnie, mert a felperes a szerződés érvényessé nyilvánítása esetén is a szerződésben meghatározott törlesztési ütemezés szerint jogosult teljesíteni a fizetési kötelezettségeit azzal a könnyítéssel, hogy az árfolyamkülönbözet viselésére nem köteles.

[14] Hivatkozott továbbá az EUB C-472/20. számú ítélete 50. és 60. pontjában foglaltakra. Az itt kifejtettek szerint egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely soha nem is létezett, vagyis a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva egy ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett tisztességtelen feltétel hiányában lett volna (C-472/20. számú ítélet 50. pont). Abban az esetben, ha az eredeti állapot helyreállítása lehetetlennek bizonyul, e bíróság feladata gondoskodni arról, hogy a fogyasztó végső soron abba a helyzetbe kerüljön, amelyben akkor lett volna, ha a tisztességtelennek ítélt feltétel soha nem létezett volna (C-472/20. számú ítélet 60. pont).

[15] Mindezek alapján az adott ügyben az a helyes elszámolás, ha a felperes nem köteles viselni az árfolyamkülönbözetet, mert a szerződés érvénytelensége miatt bekövetkező egyensúlytalan helyzetet kizárólag így lehet helyreállítani. Az EUB joggyakorlata szerint a fogyasztói szerződések érvénytelensége esetén fontos szempont, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének visszatartó ereje legyen. Egy ilyen visszatartó erő csak abban az esetben érvényesülhet, ha az érvénytelenséget okozó feltételre a fogyasztóval szerződő fél egyáltalán nem alapíthat jogot. Az adott esetben ez azt jelenti, hogy az alperes nem követelheti a felperestől sem azt, hogy az árfolyamkülönbözet meghatározott részét a felperes viselje, sem azt, hogy a szerződésben meghatározott ügyleti kamathoz képest emelt mértékű kamatot fizessen. A felek közötti éppen az okozná a szerződéses egyensúly megbomlását, ha az árfolyamkülönbözet bizonyos részét vagy növelt mértékű ügyleti kamatot kellene viselnie a felperesnek.

[16] Nem tartotta azonban megalapozottnak a felperesnek azt az álláspontját, hogy a szerződés érvénytelensége folytán még ügyleti kamatot sem kell fizetnie, mert a szerződés érvénytelensége nem az ügyleti kamat hibájára vezethető vissza. Az EUB joggyakorlatából sem lehet arra következtetni, hogy a perbeli esethez hasonló esetekben a bíróságnak még az ügyleti kamat fizetése alól is mentesítenie kell a fogyasztót.

[17] Utalt arra, hogy a felperes a per tárgyalása során számszakilag elfogadta az alperes által 0%-os árfolyamkockázat alapulvételével elkészített számítást, keresetét ennek megfelelően terjesztette elő. Az elsőfokú bíróságban a felek egyező tényállítására is tekintettel nem merült fel kétely az alperes számításának helyességét illetően, ezért az ítélete meghozatalakor azt figyelembe vette. Mindezek alapján a másodlagos keresetet alaposnak találta, és megállapította, hogy a felperes tartozása 0%-os árfolyamkülönbözet esetén 3.351.631 forint. A felperes a tartozás után a 36.G.42.033/2019/11. számú alperesi beadványhoz csatolt elszámoló levélben meghatározott 4,39% mértékű ügyleti kamatot köteles megfizetni. A felperesnek az érvényessé nyilvánítás következtében megmarad az a

joga, hogy továbbra is a szerződésben foglalt ütemezés szerint fizesse az árfolyamkülönbözet nélkül fennálló 3.351.631 forint tartozását. A szerződés teljesítése során a feleknek továbbra is figyelembe kell venniük a kamatperiódusokat, amelyet a 2014. évi LXXVII. törvény 7. §-a szabályoz.

[18] Kitért azonban arra a bírósági gyakorlatra, amely az árfolyamkockázatot megosztja az adós és bank között oly módon, hogy az adós viseli a kockázatot a szerződéskori árfolyamhoz képest kb. 20%-os mértékű emelkedésig, és az e mérték feletti árfolyamváltozás a bank terhén marad. A tények teljes körű megállapítása érdekében beszerezte a felek nyilatkozatát arról, hogy a felperest terhelő árfolyamkockázat 20%-os korlátozása esetén a felperes tartozása 7.865.450 forint lenne. Kiemelte, hogy a felperes számszakilag nem vitatta az alperes által a 17. sorszámú beadványában kimutatott, 10%-os, 20%-os és 30%-os árfolyamkockázat-áthárítás alapulvételével készített számítás helyességét.

[19] Nem értett egyet az alperesnek azzal az érvelésével, hogy a forint alapú hitelekre irányadó kamattal kellene egymással elszámolnia a feleknek abban az esetben, ha a bíróság megállapítja az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő rendelkezések tisztességtelenségét. Az alperes által hivatkozott konzultációs testületi állásfoglalás nem jogszabály, azt a bíróság nem köteles alkalmazni. Az árfolyamkockázat tisztességtelenségének az a következménye, hogy az adósra nem terhelhető az árfolyamkülönbözet, az erre vonatkozó rendelkezések kiesnek a szerződésből. A bíróság az árfolyamkülönbözet kiesését nem kompenzálhatja az alperes számára azzal, hogy a forint alapú kölcsönszerződésekre irányadó ügyleti kamatot határoz meg, mert ez a megoldás egyenlő lenne a kölcsönszerződés bírói úton történő módosításával. Ennek elkerülése érdekében a feleknek a perbeli megállapodásban foglalt, tőke után járó ügyleti kamatkikötését továbbra is irányadónak kell tekinteni.

[20] A perköltség viseléséről a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 78. § (1) bekezdése alapján határozott. Abból indult ki, hogy a per tárgyának értéke az alperes által állított és a felperes részéről elismert tartozás különbözete. A felperes eredeti keresete szerint kezelési költség és az árfolyamkülönbözet kockázat áthárítása nélkül 6.976.844 forint a tartozása. Az alperes által elkészített, felülvizsgált elszámolás alapján a felperes tartozása 17.887.396,99 forint, a pertárgyérték e két összeg különbözete, azaz 17.887.397-6.976.844 forint = 10.910.553 forint. A felperes keresete csak részben vezetett eredményre, mert a Fővárosi Ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú bíróságnak a kezelési költségre vonatkozó szerződéses feltétel érvénytelenségére és az rPp. 213. §-ában foglalt érvénytelenségi okokra alapított kereseteket elutasító döntését, továbbá a felperes nem élt fellebbezéssel a szerződés létre nem jöttének megállapításra irányuló keresetét elutasító döntés ellen. Mindezeket mérlegelve az elsőfokú bíróság a felperest 50%-ban tekintette pernyertesnek, és részletesen levezetett számítás alapján a felperes részére engedélyezett teljes személyes költségmentességet is figyelembe véve úgy rendelkezett, hogy az alperes köteles külön felhívásra 309,317 forint kereseti illetéket és 353.780 forint fellebbezési illetéket az államnak megfizetni, míg az állam visel 309.316 forint kereseti illetéket és 353.781 forint fellebbezési illetéket. Úgy határozott, hogy ezen túlmenően a felek a felmerült költségeiket maguk viselik, az elsőfokú ítélet indokolásában részletezettek szerint.

Az alperes fellebbezése

[21] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen annak megváltoztatása iránt az alperes nyújtott be fellebbezést. Fellebbezésében azt kérte, hogy a bíróság a kölcsönszerződést azzal a tartalommal nyilvánítsa érvényessé, hogy a felperes a rá kedvezőtlen árfolyamkockázatot a folyósításkor irányadó MNB árfolyamhoz képest 20%-os mértékig legyen köteles viselni, amelyre tekintettel a 2022. január 24-én fennállt 7.865.450 forint tőketartozást és ennek a 2014. évi LXXVII. törvény 7. § (1) bekezdés b) pontja szerinti ügyleti kamatát köteles megfizetni az alperesnek a kölcsönszerződésben rögzített futamidő alatt, a kölcsönszerződésben írtak szerint.

[22] Álláspontja szerint annyiban helytálló volt az elsőfokú bíróság döntése, hogy az érvénytelen kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította, de az érvényessé nyilvánítás során téves jogkövetkezményt alkalmazott. Az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte az ítéletében hivatkozott, az EUB C-269/19. számú ítélete 29-31. pontjaiban és az EUB C-472/20. számú ítélete 50. pontjában foglaltakat, tévesen alkalmazta a 6/2013. Polgári jogegységi határozatban (a továbbiakban: 6/2013. számú PJE határozat) foglaltakat, és éppen a felek közötti egyensúlytalanságot nem küszöbölte ki. Érvelése szerint a felperesnek a kölcsönszerződés VIII.6. pontjában foglaltak alapján tudomása volt arról, hogy a kölcsönszerződésnek van árfolyamkockázata, azt ő köteles viselni, és emiatt kedvezőbb a kölcsön ügyleti kamatának a mértéke. A 6/2013. számú PJE határozatban foglaltakból következően a felperes az alacsonyabb kamatozás ellentételezéseként köteles az árfolyamkockázatot legalább részben viselni abban az esetben is, ha az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás nem volt megfelelő. A tisztességtelen szerződéses feltétel miatt kialakult egyensúlytalan helyzet csak így állítható helyre, mert ez a felperes fizetési kötelezettségét jelentősen csökkenti, ő maga pedig jelentős mértékű követeléstől esik el. Az elsőfokú bíróság azonban a felperest teljes egészében mentesítette az árfolyamkockázat viselése alól, ezért a 6/2013. számú PJE határozatban foglaltak megsértésével jelentős egyensúlytalanságot alakított ki a felek viszonyában.

[23] Álláspontja szerint az EUB C-472/20. számú ítéletének 39. és 40. pontjában foglaltak és az az EUB 1. kérdésre adott válasza alapján a Kúria Konzultációs Testületének 2019. június 19-i ülésen elfogadott állásfoglalás nem kötelező erejű ajánlásként alkalmazható a bíróságok számára az érvénytelen deviza alapú és deviza kölcsönszerződések érvényessé nyilvánítása során. Kiemelten hivatkozott az EUB C-472/20. számú ítélete 50., 51., 54., 56. és 57. pontjaiban foglaltakra, amelyek értelmében a bíróságok feladata gondoskodni arról, hogy a szerződő felek kölcsönös jogai és kötelezettségei közötti tényleges egyensúly helyreállítása érdekében minden szükséges intézkedést megtegyen. Érvelése szerint ez következik az EUB C-269/19. számú ítélete 32. és 33. pontjaiban foglaltakból is. Kiemelte, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: 93/13/EGK irányelv) 7. cikk (1) bekezdésében foglaltakat – az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetését – a magyar jog az érvénytelenség eszközével éri el. Az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pontjában és a 6/2013. számú PJE

határozat 4. pontjában foglaltak értelmében a bíróságnak elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie abban az esetben is, ha a bíróság a szerződés érvénytelenségét állapítja meg. Az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 8. pontjában foglaltak szerint az érvénytelenség jogkövetkezményének levonása során a bíróságnak gondoskodnia kell az eredetileg egyenértékű szolgáltatások értékegyensúlyának a fenntartásáról, meg kell akadályoznia bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását. Mindebből az következik, hogy a szerződés érvényessé nyilvánítása nem járhat azzal a következménnyel, hogy a felek közötti szerződési egyensúly olyan mértékben és olyan módon boruljon fel, hogy a jogviszonyban a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás között feltűnő értékaránytalanság alakuljon ki. Az egyensúly helyreállítása, vagyis azon jogi és ténybeli állapot, amelyben a fogyasztó a tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, nem érhető el kizárólag a tisztességtelen szerződési feltétel szerződésből való kihagyásával és az egyéb rendelkezések változatlanul hagyásával, mert ez esetben az egyensúly szintén felborulna.

[24] Rámutatott, hogy a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról, valamint a 2008/48/EK és a 2013/36/EU irányelv és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról szóló 2014/17/EU irányelv (a továbbiakban: 2014/17/EU irányelv) 30. preambulumbekzdésében, valamint a 23. cikk (4) és (6) bekezdéseiben foglaltak alapján az uniós jogalkotó 20%-os mértékű árfolyamkockázatot tekint olyannak, amelyet a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles. Álláspontja szerint ezért a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítása során a felperest a folyósításkor, 2008. január 24-én irányadó MNB középárfolyamhoz (ami egyben a szerződéskötéskor irányadó árfolyam) képest 20%-os mértékű, rá nézve kedvezőtlen árfolyamkockázat viselésére kell kötelezni, és a bíróságnak ezzel a tartalommal kell érvényessé nyilvánítania a kölcsönszerződést. Ez állítja helyre a felek közötti szerződéses egyensúlyt a 6/2013. számú PJE határozatban, a 2014/17/EU irányelvben, az EUB C-269/19. számú ítéletében és az EUB C-472/20. számú ítéletében kifejtett szempontokra is figyelemmel.

[25] Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon állapította meg azt is, hogy a felperes a még hátralévő tartozását 193 havi részletben egyenlítheti ki. A 193 hónap 16 éves futamidőt jelent az ítélet jogerőre emelkedésétől számítva, de az eredeti szerződés szerinti futamidő 2033. január 24-én jár le, ami 12 éves időszakot jelent. Az elsőfokú bíróság azonban az ítéletével a felek közötti szerződés futamidejét is módosította, amire nincs jogi lehetősége.

A felperes fellebbezési ellenkérelme

[26] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a jogszabályok helyes értelmezésével érdemben helytálló döntést hozott.

[27] Az alperes megalapozatlanul hivatkozik arra, hogy ő mint adós az alacsonyabb kamatozás ellenértékeként köteles viselni legalább részben az árfolyamkockázatot. Az alperes

valójában az általa tisztességtelenül alkalmazott, az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses feltétel tisztességtelenségének a kiküszöbölésére irányuló bírói döntést tekinti olyannak, hogy az a felek között egyensúlytalan helyzetet hoz létre, és olyan sajátos értelmet tulajdonít a hivatkozott EUB ítéleteknek, amely éppen ezek fogyasztóvédelmi célját ásná alá.

[28] Fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a 2011. évi CLXI. törvény 27/A. §-a alapján a Kúria Konzultációs Testülete a bíróságokra kötelező érvényű jogértelmezés kiadására fel nem jogosított szakmai fórum, állásfoglalásai sem közvetlen, sem közvetett formában nem képezhetik az egyedi bírói döntések alapját. E körben hivatkozott a 3297/2020. (VII.17.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásban foglaltakra is. Erre tekintettel kérte, hogy a bíróság a Kúria Konzultációs Testülete 2019. június 19-én elfogadott állásfoglalásában foglaltakat hagyja figyelmen kívül.

[29] Az EUB C-42/15. számú ítéletében foglaltakra hivatkozva kifejtette, hogy a tisztességtelen feltételt tartalmazó kölcsönszerződés érvénytelensége esetén a jogalkalmazók célja a pénzügyi szolgáltatók elrettentése kell, hogy legyen. Az EUB C-42/15. számú ítéletében megfogalmazottak szerint a pénzügyi szolgáltatók csak akkor fogják betartani a szabályokat, ha szankcionálják a jogsértéseket.

[30] Álláspontja szerint az EUB C-42/15. számú ítélete 65. pontjában, a C-26/13. számú ítélet 79. pontjában, a C-154/15. számú ítélet 60. és 61. pontjában, továbbá az ezekben az ítéletekben hivatkozott ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a tisztességtelen szerződéses feltételt tartalmazó deviza vagy deviza alapú kölcsönszerződés érvénytelensége esetén az érvénytelenség jogkövetkezményének levonása során a bíróságnak a 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) bekezdésében és a 7. cikkében megfogalmazott fogyasztóvédelmi cél elérése érdekében a fogyasztóval szemben tisztességtelenül eljáró pénzügyi szolgáltatót kell szankcionálnia. Így kényszeríthető ki, hogy a pénzügyi szolgáltatók betartsák a fogyasztóvédelmi szabályokat. Ebből következően egy olyan számítási metódus, amely nem jogszabályon alapul, hanem a Kúria állásfoglalásán, nem alkalmazható az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonása során, mert ahelyett, hogy a fogyasztó érdekében kiküszöbölné a felek között felborult szerződéses egyensúlyt, azt fenntartja a pénzintézet javára, ezért ellentétes a hivatkozott EUB ítéletekben megfogalmazottakkal.

[31] Értelmezése szerint az EUB C-472/20. számú ügyben hozott ítéletében kifejtettekből egyrészt az következik, hogy a Kúria Konzultációs Testülete által ajánlott két módszertan ellentétes az uniós joggal, ezért nem alkalmazható, másrészt az eredeti állapot helyreállítása alkalmazható az érvénytelenség jogkövetkezményeként.

[32] Álláspontja szerint a 93/13/EGK irányelvvel elérni kívánt szankciós rendszerrel nem egyeztethető össze a szerződés érvényessé nyilvánítása azzal a tartalommal, ahogyan azt az alperes a fellebbezésében kéri. A 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) bekezdésében foglaltakat úgy kell értelmezni, hogy a tisztességtelen rendelkezést nem írottak kell tekinteni, amiből az

következik, hogy nem lehet a tisztességtelen feltétel helyett valamit behelyettesíteni a szerződésbe, mert a bíróság a felek szerződéses akaratát nem pótolhatja. A bíróságnak az érvénytelenség jogkövetkezményének levonása során figyelembe kell vennie az uniós jog elsőbbségét (EUB 6/64. Costa contra NL ügy) az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében az irányelvvel összhangban álló értelmezés kötelezettségét (EUB C-14/83. ítélet, EUB C-106/98. számú ítélet), az irányelvvel ellentétes nemzeti jogszabály figyelmen kívül hagyását eredményező kizáró hatály elvét (EUB C-441/93. számú ítélet, C-194/94. számú ítélet). A magyar bíróságnak ezért az uniós jog alkalmazását igénylő ügyekben meg kell vizsgálnia a magyar jog – ide értve a Kúriai jogegységi döntéseit is – uniós joggal való összhangját, és az összhangot szükség esetén értelmezéssel vagy a magyar jog félretételével magának kell megteremtenie. A 93/13/EGK irányelv 8. cikkében foglaltak alapján és az EUB C-453/10. számú ítéletében kifejtettekből következően a teljes érvénytelenség csak akkor alkalmazható jogkövetkezményént, ha az a fogyasztó számára kedvezőbb. A 93/13/EGK irányelv 21. preambulumbekzdéséből, a 6. cikk (1) bekezdéséből és a 7. cikkéből az következik, hogy a szerződéses feltétel tisztességtelenségének jogkövetkezménye az rPtk.-ban szabályozottakhoz képest speciális: a tisztességtelen szerződéses feltételt nem írotttnak kell tekinteni, azaz figyelmen kívül marad, és az EUB C-618/10. számú ítéletben foglaltakból következően annak helyébe más módosított rendelkezés sem léphet, mert a fogyasztóvédelemnek preventív célja van. Ha a szerződés a tisztességtelen feltétel kihagyásával is teljesíthető, akkor a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket. Az rPtk. 239. § (2) bekezdése ennek értelmében rendelkezik úgy, hogy nem dől meg az egész szerződés, ha az az érvénytelen kikötés nélkül teljesíthető. A tisztességtelen szerződéses feltételből eredő részleges érvénytelenség jogkövetkezménye az, hogy az érvénytelen rész kiesik a szerződésből. A részleges érvénytelenség esetén a szerződés bíróság általi érvényessé nyilvánításának nincs helye, részleges érvénytelenség esetén pedig nem jöhet szóba a DH2 törvény 37. § (1) bekezdése szerinti érvényessé vagy hatályossá nyilvánítás. A tisztességtelen rendelkezés pótlására, érvényessé nyilvánítására nincs lehetőség a pénzügyi szolgáltató érdekében, mert az megszüntetné azt a visszatartó erőt, ami a pénzügyi szolgáltatót elrettentheti attól, hogy a szerződéseiben tisztességtelen feltételeket alkalmazzon.

[33] Mindezek alátámasztásaként hivatkozott az EUB C-186/16. számú ítéletének 50., 62., 68., 72., 78. és 79. pontjában kifejtettekre és kiemelte, hogy a 93/13/EGK irányelvvel ellentétes, ha az általános szerződéses feltétel tisztességtelenségének a megállapítása esetén a nemzeti bíróság orvosolni akarja a szerződéses feltétel tisztességtelenségét. A hivatkozott ítéletből az következik, hogy a tisztességtelen szerződéses feltétel esetén az rPtk. 237. §-a szerinti, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók, mert azok ellentétesek a 93/13/EGK irányelvből következő, egyetlen alkalmazható jogkövetkezménnyel: azzal, hogy a tisztességtelen szerződéses feltételt nem írotttnak kell tekinteni. Álláspontja szerint az EUB C-81/21. számú ítélete indokolásának 57., 59., 66., 67., 68. és 69. pontjaiban foglaltakból is az következik, hogy az alperes által a fellebbezéssel elérni kért jogkövetkezmény alkalmazása kizárt.

[34] Ezzel összefüggésben arra is hivatkozott, hogy a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvénynek (a továbbiakban: DH1 törvény) 3. § (2) bekezdése, amely a vételi és az eladási árfolyamok helyett az MNB középárfolyam alkalmazását írja elő. Álláspontja szerint a

DH1 törvény nem járul hozzá annak a visszatartó erőnek a megszüntetéséhez, amely a 93/13/EGK irányelv 6. cikk (1) bekezdésében és a 7. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogalkotói cél, mert a tisztességtelen rendelkezés helyébe más rendelkezést illeszt, így a pénzügyi szolgáltató érdekében orvosolja a szerződés érvénytelenségét, ami a fogyasztónak nem érdeke.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indokai

[35] A másodfokú bíróság az rPp. 256/A. § (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el a fellebbezést.

[36] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt az rPp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes egészében bírálta felül.

[37] A fellebbezés alapos.

[38] A másodfokú bíróság nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amely miatt szükséges lett volna a tárgyalás megismétlése vagy kiegészítése. Az elsőfokú bíróság az ítéletével az érvénytelen szerződést érvényessé nyilvánította. Az ítélet rendelkező részében nem juttatta kifejezésre, hogy a szerződést pontosan milyen tartalommal nyilvánítja érvényessé, de a keresetnek a felek közötti elszámolására kiterjedő rendelkezéséből és az elsőfokú ítélet indokolásából megállapítható, hogy a szerződést a felperesre áthárított árfolyamkockázat teljes kiküszöbölésével nyilvánította érvényessé. Az elsőfokú bíróság ítélete így megfelelt az rPp. 213. § (1) bekezdésében foglaltaknak, az elsőfokú ítélet érdemi felülbírálatának nem volt akadálya.

[39] A bíróság jogerős közbenső ítélettel megállapította, hogy a peres felek között 2008. január 24-én létrejött lakásvásárlási kölcsönszerződés az árfolyamkockázatot a felperesre hárító általános szerződési feltétel tisztességtelensége miatt érvénytelen.

[40] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. számú PJE határozat III.2. a) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. számú PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás].

[41] Mindezek alapján helytállóan járt el az elsőfokú bíróság, amikor a kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította. A másodfokú bíróság azonban nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a jogi álláspontjával, hogy az adott esetben az a helyes elszámolás, ha a felperes egyáltalán nem köteles viselni az árfolyamkülönbözetet.

[42] Az EUB C-269/19. számú ügyben hozott ítélete 29-31. pontjában kifejtettek helyes értelmezése szerint a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a nemzeti bíróságnak az a feladata, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását mellőzze annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztóra nézve, kivéve, ha a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazásának mellőzését a fogyasztó ellenzi. Abban az esetben, ha a szerződés a belső jogszabályok értelmében jogilag fennmaradhat úgy, hogy csak a tisztességtelen feltételek elhagyása folytán módosuljon, akkor a szerződésnek főszabály szerint így kell fennmaradnia. Ez azt jelenti, hogy ha a nemzeti bíróság megállapítja az adott szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel semmisségét, akkor nem egészítheti ki a szerződést a tisztességtelen feltétel tartalmának módosításával. Ebben az esetben ugyanis, ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, ez a lehetőség sérthetné a 93/13/EGK irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú célt és hozzájárulhatna annak a visszatartó erőnek a megszüntetéséhez, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik a tisztességtelen feltételeknek a fogyasztókkal szembeni egyszerű alkalmazhatatlansága következtében.

[43] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy az adott kölcsönszerződés esetében nem az minősül tisztességtelen kikötésnek, hogy a felek deviza alapú elszámolásban állapodtak meg és az árfolyamváltozásból eredő kockázatot bizonyos mértékig a felperesre hárították. A kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázat felperesre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. A felperes személyesen tett előadásából az állapítható meg, hogy a szerződés megkötésekor az alperes képviselője arról tájékoztatta, hogy a kölcsönszerződésnek van árfolyamkockázata, csupán annak mértékéről és korlátlanágáról nem kapott világos és érthető tájékoztatást (36.G.42.033/2019/5. számú tárgyalási jegyzőkönyv). Ebből következően a felperes az alperestől kapott tájékoztatás alapján azt számításba vehette, hogy a kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, azt azonban nem ismerhette fel, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeire milyen hatást gyakorol. A szerződés érvényessé nyilvánítása során ezért nem a deviza alapú elszámolásból eredő teljes kockázatot kell a bíróságnak kiküszöbölnie, hanem az EUB C-269/19. számú ügyben hozott ítélete 29. pontjában kifejtettek szerint csupán a deviza alapú elszámolásból a felperesre háruló korlátlan árfolyamkockázat mint tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását kell mellőznie annak érdekében, hogy az ne váltsa ki kötelező joghatás a felperesre. Ennek során a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek jelentős egyenlőtlenségét kell a bíróságnak kiküszöbölnie annak érdekében, hogy a kikötés tisztességtelenségét – ami maga a szerződés semmisségét eredményező ok – megszüntesse.

[44] Mindebből az következik, hogy abban az esetben, ha az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás nem megfelelő, akkor a bíróságnak a szerződést úgy kell érvényessé

nyilvánítania, hogy meghatározza, milyen mértékű kockázat az, amelyet a fogyasztó a kockázatviselés korlátlan voltáról szóló megfelelő tájékoztatás hiányában is viselni köteles. Ez az elszámolási mód a pénzintézet és a fogyasztó között fennálló információs egyensúlyhiányra tekintettel a fogyasztó sérelmére felborult érdekegyensúlyt úgy állítja helyre, hogy a „jelentős egyenlőtlenséget” megszünteti. Helytállóan hivatkozott arra az alperes, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének a rendezése során a bíróságnak törekednie kell arra, hogy egyik fél se kerüljön a másik szerződő féllel szemben aránytalanul kedvezőbb, vagy méltánytalanul súlyosabb vagyoni helyzetbe.

[45] A jelen eljárásban még nem alkalmazható 2014/17/EU irányelv 23. cikk (4) bekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy amennyiben a fogyasztó deviza hitellel rendelkezik, a hitelező nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón rendszeresen figyelmeztesse a fogyasztót legalább abban az esetben, ha a még fennálló, a fogyasztó által fizetendő teljes összeg vagy a rendszeres törlesztőrészek összege több mint 20%-kal eltér attól, amennyi az összegük abban az esetben lenne, ha a hitelmegállapodás pénzneme és a tagállam pénzneme közötti, a hitelmegállapodás megkötésekor érvényes árfolyamot alkalmaznák. A figyelmeztetésben tájékoztatni kell a fogyasztót a fogyasztó által fizetendő teljes összeg emelkedéséről, adott esetben hivatkozni kell egy alternatív pénznemre való átállás jogára és ezen átállás feltételeire, valamint ismertetni kell a fogyasztót érintő árfolyamkockázati korlátozásra szolgáló esetleges egyéb mechanizmusokat. A 2014/17/EU irányelv 23. cikk (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az e cikk alapján alkalmazandó eljárásokat az EEA-n (Egységes Európai Adatlapon) és a hitelmegállapodásban ismertetni kell a fogyasztóval. Amennyiben a hitelmegállapodás nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a fogyasztó érintő árfolyamkockázatot 20% alatti mértékű árfolyamingadozásra korlátozná, akkor az EEA-nak tartalmaznia kell egy szemléltető példát arról, hogy milyen hatással jár az árfolyam 20%-os változása. Az irányelv a devizaalapú lakáshitelekre vonatkozóan az árfolyam 20%-os mértékű megváltozása esetén tartja indokoltnak a fogyasztóvédelmi rendelkezések alkalmazását.

[46] Az előnyök és hátrányok összevetése során figyelembe kell venni, hogy a felperest nem csak a deviza alapú szerződésből eredő, a forint hitelhez képest kedvezőbb kamat illeti meg előnyként, hanem hátrányként viselni köteles azt a mértékű árfolyamkockázatot, amely arra tekintettel terheli őt, hogy a deviza alapú szerződés megkötésével bizonyos mértékű kockázatot vállalnia kellett.

[47] Mindezen körülmények egybevetésével a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az adott kölcsönszerződés esetén a szerződéskötéskori 161,85 forint/svájci frank bázis árfolyamhoz képest 194,22 forint/svájci frank mértékű árfolyamkockázat volt az, amelyet a felperes az árfolyamkockázatra vonatkozó világos, érthető és átlátható tájékoztatás hiányában is viselni köteles. Az ezt meghaladó mértékű árfolyamváltozást jelent a felek viszonyában olyan jelentős egyensúlyvesztést, aminek a kiküszöbölése indokolt.

[48] Az alperes által a 194,22 forint/svájci frank árfolyamkorlát figyelembevételével készített, a felperes által számszaki szempontból elfogadott számítás alapján a felperes tartozása az alperessel szemben 7.865.450 forint.

[49] A másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban felmerült perköltségről – ide értve a Fővárosi Ítéltábla előtt 20.Gf.40.142/2021 számon folyamatban volt másodfokú eljárásban felmerült perköltséget is – az alábbiak figyelembe vételével döntött.

[50] Az EUB C-224/19. és C-259/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélete rendelkező részének 5. pontja értelmében – figyelemmel az ítélet indokolásának 93-99. pontjaira is – a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint a tényleges érvényesülés elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy a szerződési feltétel tisztességtelen jelleg miatti semmisségének megállapítását követően a fogyasztót kötelezzék az eljárási költségek egy részének viselésére a jogalap nélkül kifizetett, számára visszatérítendő összegek mértékétől függően, mivel az ilyen szabályozás olyan jelentős akadályt jelent, amely visszatarthatja a fogyasztót a 93/13/EGK irányelvben biztosított, a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének hatékony bírósági felülvizsgálatához való jog gyakorlásától.

[51] Mindezek alapján a perköltségről való döntés során a felperest az alperessel szemben teljes egészében pernyertesnek kell tekinteni. Ezzel összefüggésben a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a felperes az elsődleges, a másodlagos és a harmadlagos keresetét eshetőlegesen terjesztette elő. A bíróság a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítására irányuló, az árfolyamkockázatot a felperesre áthárító általános szerződési feltételek tisztességtelenségére alapítottan előterjesztett másodlagos keresetet teljesítette, a kölcsönszerződés érvénytelenségét ebből az okból megállapította, ezért a felperest az elsőfokú eljárásban részlegesen sem lehet pervesztesnek tekinteni.

[52] A felperes az elsőfokú ítélet ellen nem nyújtott be fellebbezést, ezért a másodfokú bíróság mindezek következményét akként vonta le, hogy az elsőfokú ítéletnek az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezéseit annak ellenére érintetlenül hagyta, hogy az elsőfokú ítéletnek a per főtárgyát érintő megváltoztatásával a kölcsönszerződést az alperes fellebbezési kérelmében foglaltaknak megfelelő tartalommal nyilvánította érvényessé.

[53] Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján a per főtárgya tekintetében a rendelkező részben foglaltak szerint megváltoztatta, egyebekben az elsőfokú perköltségre vonatkozó részében helybenhagyta.

Záró rész

[54] A másodfokú bíróság az EUB C-224/19. és C-259/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélete rendelkező részének 5. pontjában és az indokolásának 93-99. pontjában megfogalmazottakat vette figyelembe a másodfokú perköltség viseléséről hozott döntés során is, és a felperest nem kötelezte arra, hogy viselje az alperesnek a másodfokú eljárásban felmerült, fellebbezési illetékből és ügyvédi munkadíjból álló perköltségét.

Budapest, 2023. január 25.

Dr. Pusztai Anita s.k.

a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit s.k.
s.k.

előadó bíró

Dr. Ócsai Beatrix

bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő